

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, félíven.
Előfizetési ár: egész évre 48 kor., félévre 24 kor.
Egyes szám ára egy korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Keresztyén irányzat.

A kommun bukása utáni magyar politika tudvalevőleg a keresztyén regeneráció magasztos jegyében indult meg s a keresztyénség örökéletű elvei szerint kívánja egész állami életünket berendezni, megreformálni, újjá szervezni. Mindenik politikai párt címében (a demokratapártot kivéve) tényleg ott díszleg a keresztyén (illetőleg keresztyén) jelző s a nagy feladat sikeres elvégzésére szövetséget kötött majdnem az egész magyar társadalom s megértő fegyverbarátságra léptek egymással a keresztyén hitfelekezetek is. Mégis, általában épen a legbuzgóbb és legvallásosabb keresztyén lelkek is valami pozitívabbat, tartalmasabbat, irányt jelölőbbet várnak az új regime alkotó erejétől.

Abban a közelmúlt keserves tapasztalatai s végzetes kísérletezései után egyetért e hazának minden hü keresztyén polgára, hogy egész társadalmi, állami, szellemi életünket a keresztyén vallásos világfelfogás eszméivel kell betöltenünk, átítatnunk s hogy a keresztyén szellemnek az egész vonalon való érvényesülése elvi hangsúlyozására és gyakorlati munkálására a felforgató, egyenetlenséget, bukást jelentő, az erkölcsi kötelességérzetet aláásó, a nemzeti öntudatot megölő, a vallási ideált sárba taposó jelszavakkal s irányzatokkal szemben ma nagyobb szükség van, mint valaha. Az egyetértés csak ott nem teljes, ahol a keresztyéni elv elméleti körülírásáról s ennek gyakorlati érvényesítése mikéntjéről van szó.

Az nemcsak nem baj, de a böles gondviselés akaratóból egyenesen a világlejlődés érdekében való, hogy a különböző történeti múlttal rendelkező hitfelekezetek a maguk sajátos módja szerint fogják föl és értelmezik a keresztyénség nagy igazságait, hogy az egyik a maga hittartalmát kizárólag a biblia bizonyágtételére, a másik ezen túlmenőleg a tradíció adataira is építi föl, hogy az egyik a tekintély kultuszának hódol, a másik a szabadság és egyenlőség fundamento-

mára helyezett fiúság elvét vallja, hogy a felekezetek egyrésze a földi egyházat tan- és hitrendszerével tökéletes üdvintézménynek tekinti, másik része ellenben a tan- és hitrendszer örökös fejlődését, reformálódási szükségességét hirdetvén az egyház institutionalis formáját csak üdvre nevelő eszköznek minősíti, — a mindenik keresztyén hitfelekezet felfogásában a meglátás és megértés relativ igazságosságával jelentkező keresztyén szellem üdvös és megértő gyakorlati érvényesítése érdekében csak az kívánatos, hogy noha egészen természetesen a közéleti kurzus irányítását mindenik a maga hit- és erkölcsi eszménye szerint kész és képes is végezni, kizárólagossággá, egyoldalú egyeduralomná, leplezett felekezeti uralkodássá sohase válják ez igyekezet. Ez esetben a keresztyéni elv eltérő felfogása s különböző elméleti meghatározása dacára is békességben együttműködhetnek katolikusok és protestánsok s közösen és eredményel szolgálhatják a keresztyén regime égisze alatt hazánk, nemzetünk, kulturánk szent ügyét.

A mind sűrűbben megnyilatkozó elégedetlenség a keresztyéni elv gyakorlati alkalmazása mikéntjéről nyeri inkább táplálékát. Sokan vannak, kik a vallásos elv és az eszményi vallásos tartalom elsekélyesítését látják a napi politikával való kacérkodásában s a keresztyén vallást, mint az emberi fejlődés legabszolútabb ható tényezőjét elszakítani akarva a politikai hullámzásoktól ama magaslaton óhajtják tartani, melyről a való világot áthatni, megnemesíteni, újjászülni képes. Mások a keresztyén irányzat mai folyamában a katolikus egyház hatalmi retablirozódásának mozzanatait látják s e jellegnek tulajdonítják — egyebek között — a protestáns vezérférfaik elleni fellépéseket is. Mint ilyen természetesen nem tartják hosszú életre hivatott alakulatnak s döntő eredményeket nem várnak tőle épen egyoldalúságá folytán nemzeti és kulturális életünk, eszményi céljaink újjászületésére nézve.

Mi egy feltétel alatt nem tartunk a kritiku-

sokkal: Ha a keresztyén irányzat a közélet egész mezején a keresztyénség eszményi tartalmát akarja és tudja az összes keresztyén hitfelekezetek egyöntetű erkölcsi és szellemi támogatása mellett, de nem valamelyiknek a jellege kisajátításával s zárt keretei között megvalósítani, ha személyi céltalan küzdelmek helyett minden erejét a tárgyi érdekeknek keresztyéni szellemben való szolgálataira szenteli, e hazának minden fiát a kényszerítés vas vesszőjénél erősebb szeretet, megértés kötelékével s az eredményeiben ellenállhatatlan meggyőzés fegyverével egyetértő közös szent alkotó munkára egyesíti, ha az uraság érzése helyett a legnemesebb keresztyéni gondolatnak: az egymásért és egymásnak való szolgálatnak köteleességtudatát tudja a lelkekbe: az egységes magyar köztudatba beplántálni, mi nem elmúlást, de örökéletet jövendőlünk neki. Nem mondjuk, hogy ma nem ez a törekvés élte az irányzatot, de gyümölcseit — sajnos — még körvonalaiban sem látjuk. Pedig a keresztyén kurzustól joggal *eredményeket* várunk.

D—d.

Közélet

Püspöki látogatás a felsőszabolcsi református egyházmegyében.

A kommunista uralom s az azt követő csaknem egy évi oláh megszállás elzárta Debreczent, mint központot a tiszántúli egyházkerület egyházmegyéitől s az egyes gyülekezetektől. Egyházkerületünk püspökének annyi idő multán a felsőszabolcsi esperesi beiktatás szolgáltatta az első alkalmat a távolabb lakó hívekkel és lelkészekkel való személyes érintkezésre. A Kisvárdán tartott esperesi beiktatásra püspök úr ápril 19-én délután indult el Futó András püspöki titkár és dr. Veress István tanítóképzőintézeti igazgató kíséretében. Kisvárdán a vasutnál, amely késő este érkezett meg, a beiktatandó esperes, Kovács Lajos fogadta püspök urat s ő gondoskodott a debreczeni vendégek elszállásolásáról. Az új esperest, Kovács Lajost régi szalak fűzik Debreczenhez. Fia a debreczeni református tanítóképzőintézet volt nagynevű igazgatójának. A kollégiumban az 1896/97. iskolai évben mint esküdtfelügyelő és köztanító működött, a tanítóképzőintézetben pedig az 1898/99. iskolai évben helyettes tanár volt. Kovács Lajos különben hazamosabb ideig időzött külföldön s nem mindennapi széles látóköre és képzettsége, egyházmegyéjében kifejtett buzgó működése mindenképen megadják a kellő indokolást esperessé való választásának.

Az esperesi beiktató ünnepély a szépen feldíszített kisvárdai református templomban ápril 20-án délelőtt 9 órakor a 37. dicséret I. versének elénekelésével vette kezdetét. Porzsolt Adám h. esperes által tartott megnyitó ima után Jármly Miklós volt gondnok üdvözölte püspök urat s a vele érkezőket. Majd Kun Szabó Gyula egyházi főjegyző olvasta fel a tisztújításra vonatkozó szavazatok eredményét. Bár nem volt felvéve a beiktatás programjába püspök úr szereplése, a lelkészek és

a hívek egyező kívánságának engedve, fölment a szószékbe s gyönyörű, szívhez szóló imát és áldást mondott. Ezután egy küldöttség ment az új elnökségért s rövid idő múlva megjelentek: Kovács Lajos esperes és Szalánczy Bertalan új gondnok, komorói nagybirtokos. Az eskü letétele után Porzsolt Adám és Jármly Miklós üdvözölték az elnökséget, amely az elnöklést átvette. A férfikar éneklése után Szalánczy Bertalan gondnok mondotta el először rövid, de tartalmas, talpraesett székfoglaló beszédét. Sokféle tisztsége volt már — úgy mond — de megtisztelőbb állást nem tart, mint az egyházmegyei tisztséget. A gondnoki állást nemcsak dignitásnak, hanem szoros köteleességekkel járó állásnak tekinti. Működésében felhasználja a 10 évi tanácsbíró-sága alatt szerzett tapasztalatokat. Arra fog törekedni, hogy egyetértés legyen a felekezetek között, egyetértés legyen a lelkészek és tanítók között. Arra kéri a lelkészeket, hogy mindig és mindenütt úgy lépjenek fel, miszerint papi méltóságuk kitűnjék. Vegyenek részt a falu vezetésében, de a pártpolitikát ne vigyék be az egyházi életbe.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után Kovács Lajos esperes tartotta meg székfoglalóját, amelyben a gyakorlati kérdések mellett inkább a hitélet erősítésére irányuló szép és magasztos elvek léptek előtérbe. A hitélet gyöngeségét a nevelés hiányában találja. Az embereket hitre kell nevelni. Az ígéhirdetés jelenlegi alakja nem elégíti a híveket. Belmisszióra van szükség, ifjúsági egyesületekre, iskolai takarékokra. Meg kell változtatni a jelenlegi lelkészválasztási törvényt, az adó- és bíraskodási, törvényt. A tanítót ne a presbiterium, hanem az egyházmegyei tanügyi bizottság jelölése alapján a gyülekezet válassza. A nagy hatású beszéd után a leánykar énekelte, majd az új tisztikar eskütétele után a beiktató ünnepély közénekkel (223. dics. 5. v.) véget ért. A közgyűlés tagjai további tárgyalás végett a gimnázium épületébe mentek át.

Déli 12 órakor Pethő József kanonok és Bellovics Gyula gör. kath. lelkészek tisztelegtek a püspök úrnál, akiknek felekezeti békességet hangsúlyozó gyönyörű beszédben válaszolt az üdvözlőre. A lutheránus egyház nevében Werner Gyula állami polg. iskolai igazgató üdvözölte a püspököt. Ő ugyanis a missziói egyház gondnoka. Nem sokára az üdvözlések után püspök úr látogatást tett a katolikus és lutheránus egyházak vezetőinél. A kaszinó termében 3 órakor 100 terítékű ebédet adott Szalánczy Bertalan gondnok az egyházmegyei közgyűlés tagjainak, valamint a távolról jövő vendégeknek. Szabolcsmegye színe-java képviselve volt ezen az ellátás tekintetében oly gazdag közebeden. Ott láttuk gr. Vay Gábor főispánt, Mikecz alispánt és még több vezető férfit. Csakhamar megindult a felkészöntők áradata. Ritkán hallottunk annyi sok jó szónokot, mint itt. A számtalan felkészöntők közül kiemeljük Szalánczy Bertalan gondnokét, aki melegen üdvözölte a püspököt, aki iránt az egyházmegye rendületlen bizodalommal viselkedik. A többi felkészöntők közben is zajos ovációk tárgya volt a püspök, aki a társas ebéd végén felállt s megkapó beszédben éltette a felekezeti békességet s ezzel kapcsolatban a jelenlevő katolikus lelkészeket. Beszédében reámutatott a felekezeti békességet fenyegető veszélyre, arra a tüzre, amelyet a maga valóságában még nem látunk, de ropogását már halljuk.

Délután 5 órakor a református templomban lelkész-értekezlet volt, amelyen felolvastattott a dr. Baltazár Dezső püspök által szerkesztett hitvallás, amely nem egyéb, mint régi hitvallásainknak tömör, a mai kor fel-

fogásához és viszonyaihoz alkalmazott összefoglalása. Az értekezlet egyhangúlag magáévá tette a hitvallást, amelynek minél szélesebb körben való terjesztése már csak azért is szükséges, hogy így bebizonyosodjék a reformátusok hitének pozitív volta. Este 1/27 órakor a püspök úr és kísérete dr. Varga Lajos ügyvédhez voltak vacsorára híva. Nyolc órakor a nagyvendéglő hatalmas termében minden pontjában sikerült hangverseny volt, amelyen püspök úr a hazaszeretetről és egyetértésről tartott nagyszabású beszédet.

Másnap, ápril 21-ére volt kitűzve a Kisvárdai melletti fekvő rétközberencsi egyház meglátogatása, amelynek buzgó, agilis lelkésze Sarka Béla. Délelőtt 10 órakor érkeztek meg a fogatok Rétközberencsről a püspökért, kíséretéért s a hozzájuk csatlakozott kisvárdaiakért. Az út mindenütt a vadvizek lecsapolására szolgáló kanális mellett vezetett. A természet a maga pompájában ragyogott. Mindenütt szép vetések, műveletlen ninesen egy talpalattnyi föld sem. Rétközberencs határában egyszerre csak előrobogott a 30 tagból álló lovas bandérium. Gyönyörűbbnél gyönyörűbb lovak. Hogy tudták megmenteni az oláh rekvirálástól — igazán talány. A pántlikákkal és virágokkal díszített lovakon ült Rétközberencs délceg ifjúsága. A látvány oly megkapó volt, hogy a nézők szemébe önkénytelenül könny lopózott, szívökben pedig remény támadt, hogy nem vesztet el Magyarország akkor, amidőn a falu népe még mindig ennyi erőt tud mutatni, ennyi érzést és tiszteletet tud kifejezni vezetői, ez esetben pedig egyházának vezetője iránt. A lovas bandérium vezetője egy kemény, orosz hadifogságot szenvedett magyar, Révész Imre gazdálkodó a püspök úr kocsija mellé lovagolt s egyszerű, keresetlen szavakban üdvözölte püspökünket. A püspök úr leszállt a kocsiról s a természet szabad ölén szólt a természet gyermekeihez, a földművelés harcosaihoz. Most már a lovasok által körülfogva robogtak be a fogatok Rétközberencs nagy utcáján a lelkészlakhoz. Egész Rétközberencs ünnepi díszbe öltözött, hogy méltóan fogadja az egyházkerület püspökét. A lelkészlaknál Jármay Béla tanácsbíró üdvözölte a püspököt, akinek innen az első útja a templomba vezetett. A templom előtt sorfalat állottak az iskolás gyermekek s egy kis leány rövid mondóka kíséretében egy virágcsokrot adott a püspök úrnak. A virágokkal feldíszített templomot az ünneplő közönség zsúfolásig megtöltötte. A XC. zsoltár 1. versének eléneklése után püspök úr a szószékbe ment s mondott szíveket megragadó imát, amelynek elhangzása után áhitattal énekelték a hívek: „Legyen te köfalaidban csendesség és jó békesség“.

Istentisztelet után küldöttségek tisztelegtek a lelkészlakon püspök úr előtt. Elsősorban az egyháztanács tisztelegte Sarka Béla lelkész vezetése alatt, azután a község a jegyző vezetése mellett, végül az izraeliták küldöttsége. Püspök úr mindenik testülethez szép beszédet intézett s az izraeliták előtt hangsúlyozta, hogy a hazának csak akkor szolgálhatnak, ha körükből kizárják a nem kívánatos elemeket. Két órakor volt a gazdag ebéd, a csinos parochia előtt elterülő parkban. A lelkész neje, messzeföldön híres háziasszony, igazán fejedelmileg kitett magáért. A vidéki lelkészekből, tanítókból, földbirtokosokból, jegyzőkből álló asztaltársaságban nem maradtak el a szokásos felkészítők sem. A püspök úr kíséretével 6 órakor indult el Komoróba. Elindulása előtt Sarka Béla lelkész bejelentette, hogy a presbiterium tagjai gyűjtés folytán 1000 koronás alapítványt tesznek dr. Baltazár Dezső püspök nevére, a debreczeni kollégium tápintézete javára. Beszédében azt

is kifejezésre juttatta lelkész, hogy úgy ő, mint gyülekezete törhetetlen ragaszkodik a püspök személyéhez s követik őt azon az úton, amelyen halad. Íme egy gyülekezet, amely virágzik, mert hívei szeretik a munkát, az egyházat, lelkészüket s egyszerűségükben is megkapó módon juttatják kifejezésre szeretetüket és ragaszkodásukat püspökük iránt. Este Szalánczy Bertalan látta vendégül komorói kastélyában a püspököt s kíséretét igaz magyar vendégszeretettel. Püspök úr 22 én reggel utazott vissza Debreczenbe.

Az egész út a legjobb benyomást tette a szemlélőre s csak azon tapasztalatot erősítette meg, hogy püspökünk személye az ellenséges áramlatok és támadások közepett is ott él sértetlenül egyházi férfiaink, egyszerű híveink osztatlan szeretetében és semmiféle irány által meg nem hamisítható érzelmeiben.

Vidéki.

Kortünetek.

A debreczeni civisről csupa szeretettel és megbecsüléssel teljes cikket hozott e lapnak a mi szerkesztésünkben megjelent egyik legelső száma. Ezt a cikket akkor a város lapja is átvette. Nem mondhatja tehát senki, hogy mi csak akkor kezdjük dicsérni a civist, mikor kedvünkre eslekszik. Sőt: mikor a mi tiszántúli református egyházkerületünk életében egyetlen forradalmi lépés, a debreczeni presbiterium ama püspök-ellenes határozata hozatott 1918 végén, — mi akkor sem szóltunk egy szót sem e félrevezetett civisek ellen. Annál jobban örül a lelkünk most, látván, hogy a civis, ha akkor egy percre megkapta is a forradalmi láz, a maga szemével lát és tisztán lát és becsületesen mer eszelekedni. Mert ime a derék civisek deputációval felkeresték a debreczeni református papokat, illetendőan megkérték őket, hogy egyetértően működjenek közre egyházunk érdekében a mi püspökünk ellen indított rendszeres támadások megszüntetésében. Ennek, és általában a becsületes és józan debreczeni civisek körében a püspökünk iránt érzett őszinte ragaszkodásnak a tapasztalása vigasztal érdek csoportok szemérmetlen önzése és a személyes érvényesülésre irányuló vak törtetés idején. Úgy látszik, végre csakugyan lefogják, lekötözik a gyujtogatni készülő kezeket, mielőtt lángbanborítanak a világot, a mi szűkebb, debreczeni és tiszántúli kisebb világunkat.

Irodalmi szemle

A Protestáns Szemle 1919. évi folyama összevont terjedelemben most hagyta el a sajtót. A mitnegy 100 lapnyi 1—10. füzetet a M. P. I. T. igazgató választmányának megbízásából, ideiglenes szerkesztői minőségben dr. Lencz Géza tette közzé. Bevezetésül dr. Baltazár Dezső püspökünk, mint a M. P. I. T. egyházi elnöke, bölcs belátásról, kormányzói hivatottságról és önzetlen, lelkes ügybuzgalomról tanuskodó Előszót írt hozzá s ennek kíséretében jelent meg a tartalmas kiadvány. A közölt négy főbb cikket a mi olvasó köreink már is-

merik, amennyiben azok a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör estélyein hangzottak el a helyi és környékbeli társadalom érdeklődő és népes hallgatósága előtt. Részletesebb ismertetésüket tehát ezúttal bizvást mellőzhetünk tartjuk, mindazonáltal azok korszerű célzatának érdekességére való tekintetből a szerzőknek és értekezéseik tárgyának jelzését el nem mulaszthatjuk.

Az egyház és állam szétválasztása kérdéséről dr. Pokoly József történelmi háttérű és jelenkori színezetű fejtegetés kapcsán sok oldalú megvitatásra alkalmas nyilatkozatokat tesz. A lelkészképzés reformját dr. Tankó Béla az eddig hangoztatott remediumok sikertelensége láttára úgy véli megvalósíthatónak, ha elmélet és gyakorlat egyaránt megkapja, ami az övé. Új eszmeként megpendít a felekezeti vallástudományi fakultások felállításának ideáját, ami fölött pro et contra megindulhat az eszmecsere. A vallás és egyház jövő feladatairól dr. Lenc Géza értekezik, megemlítve azt is, hogy mi magyar reformátusok az állam iránti bizalom legmesszebb menő fokáig mentünk el, mikor az egyetemi theologiai fakultásért feladtuk debreczeni főiskolánkat. Végül Csánki Benjámint a reformációnak a tudományra hatását hangsúlyozza és mutatja fel, azzal a következtetéssel, mely szerint tartós jövőjű épületét csak ama fensőbb élet alapján lehet fölépíteni, amelyről Kant, a reformáció és Krisztus szólott.

Mind a négy eszméltető, aktuális és érdekes cikk bizonyára általános figyelemre számíthat az illető körökben, úgyszintén az a világos előterjesztésű ismertetés is, melyet dr. Nagy Zsigmond írt és közölt a németalföldi református egyház alkotmányáról. Az Irodalom rova alatt három hazai és négy külföldi kiadvány ismertetése olvasható. Pro Memoria Ady Endréről, a magyar bánatok legvertebb siratójáról emlékezik egyik tisztelője T. B. Azután szerkesztői zárszó és dr. Madai Gyula titkári krónikája rekeszti be a tartalomdús és izléses kiállítású kiadványt, amelyet készséggel ajánlunk a M. P. I. T. útján megjelenő elmetermékek olvasóinak és terjesztőinek hathatós figyelmébe.

Halottaink.

Bakó Ödön okleveles református lelkész, életének 26. évében, a múlt hó 15-én, hosszas szenvedés után csendesén jobblétre szenderült és a gyulaházi sirkertben őszinte mély részvét mellett temettetett el. Méltán kesergő szülei, gyászoló testvérei, sógora és sógornője, úgyszintén a nagy kiterjedésű rokonság fájdalmát enyhítse a vigasztalásnak Lelke. A szép reményű, nemes szívű, buzgó munkásságú ifjú emlékezete legyen áldott.

Kiss András debreczeni leányiskolai tanító, presbyter, áldásos működésének 42-dik, életének 62-dik évében, folyó évi május 6-án elhunyt. Temetése május hó 8-án történt nagy részvét kíséretében. Haláláról a debreczeni református egyház presbyteriuma külön gyászjelentést adott ki. Hivatásos, buzgó népnevelő és tanító volt, kinek jó emlékét sok száz halás növendéke kegyelettel őrzi.

Különfélék.

A Magyar Tudományos Akadémia ez idei nagyhete második napján volt a nagygyűlés, amelyen az egyes osztályok jelentést tettek a pályázatok eredményéről. Ez a nagygyűlés az első osztály javaslatára a Fájutalmat a „Dicsőség a magasságos mennyeiben Istennek...” jellegű pályamű szerzőjének ítélte oda. A mű címe: „A szumir kérdés története és jelen állása, a szumir nyelvnek részletesebb ismertetésével.” A jelígyés levélből kitűnt, hogy a pályanyertes mű szerzője Dr. Varga Zsigmond debreczeni református lelkészintézet tanár. Ezzel a ténnyel a szumir kérdés és nyelv tudományos művelése hazánkban jelentékeny lendületet nyert és ezen a téren a kiváló tehetségű, bámulatlan munkáerejű Dr. Varga Zsigmond méltó elismerésben részesült. Az excellens tudóst illő tisztelettel üdvözljük.

A debreczeni tanítóképző-intézet 50 éves fennállása alkalmával folyó hó 13-án d. e. 1/211 órakor a kollégium dísztermében emlékünnepelet tart a következő műsorral: 1. Fohász. Szövegét írta: Péterffy L. Zenéjét szerzette: P. Nagy Zoltán. Éneklő az ifjúsági énekkar. 2. Ima. Tartja: Dr. Baltazár Dezső püspök. 3. Üdvözlő beszéd Dr. Lencz Géza koll. igazgatótól. 4. Magyar zsoltár Kádár G.-tól. Éneklő Tóth János 4. o., harmóniumon kíséri Bodnár Lajos 4. o. 5. Emlékbeszéd. Tartja: Dr. Veress István tanítóképző-intézet igazgató. 6. Üdvözlő beszédek hatóságok és testületek részéről. 7. Keleti hangok. Előadja az ifjúsági zenekar. 8. Csak magyarok legyünk! Írta: Dalmady Győző. Szavalja: Kiss Albert 4. o. 9. Szózat. Éneklő az ifjúsági énekkar.

Páhy József kiskinizsi református lelkész, a debreczeni tudományegyetem református hittudományi kara előtt, a gyakorlati theologiai szakasportból (beleértve az egyházjogot is), cum laude eredménnyel szóbeli doctori vizsgálatot tett. Tudományos dolgozatának címe: „A keresztyén személyiség jelentősége a lelki gondozásban”. Az avatás folyó hó 1-én délelőtt megfelelő ünnepélyességgel folyt le. A szokott avatási mód keretében Dr. Tóth Lajos elnöklő prorektor és Csánki Benjámint kari dékán méltányoló és meleg hangú beszéddel üdvözlötték az új theologiai doctort, mint aki a debreczeni egyetemen idáig először nyerte el a theologiai doctori címet. Az aktus jelentőségének méltánylásául Dr. Baltazár Dezső püspök és gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok, továbbá a theologiai kar tanárai szintén megjelentek az avatáson. Az új theologiai doctort őszinte szívből üdvözljük. Ad multos annos!

Tele van a város akácfavirággal, ám aránylag nagyon kevés méhecske döngicsél a kábitó illatárban. Szakavatott méhészek mondják, hogy a méhek azért nem gyűjtenek, mert a tavasz hamar jött s a dolgozó méhek még nem készültek el a sejtfalak építésével. A béke tavasza úgy lehet hamar ránk köszönt; vajjon mi elkészültünk-e már az építés munkájára és a gyűjtés nyarára?!

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

687—1920. sz.

A fiú- és leányközépiskolák tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi március hó 24-én 102,980. szám alatt a VIII. osztályu tanulók tanulmányának befejezésére vonatkozó leiratát tudomásul vétel és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi április hó 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1920. évi 102,980. számú

Körrendelete

a középiskolák VIII. osztályu tanulóinak folyó tanévi vizsgálatai tárgyában.

Valamennyi tankerületi főigazgatónak.

A folyó tanévben beállott hosszas iskolai szünet miatt elrendelem, hogy az összes fiú- és leányközépiskolában, a VIII. osztályban a rendes tanítás május végéig zavartalanul folyjék. Június hó 1—8. napjain legyenek az évvégi összefoglalások és magánvizsgálatok. június 8—12-ike között az írásbeli érettségi, 14-étől kezdve a hónap többi részében és esetleg július első napjaiban a szóbeli érettségi vizsgálatok. Írásbeliek és szóbeliek egyaránt oly beosztással, hogy a többi osztályok rendes tanítását ne zavarják.

A többi osztályra és a folyó tanév befejezésére vonatkozólag a 22,453—920. B/I. számú rendelet intézkedik.

Budapest, 1920. évi március hó 24-én.

A miniszter helyett:

Imre s. k.,
államtitkár.

A hivatalos másolat hitelül:

Réty.

774—1920. szám.

Nagytisztelétű Esperes úrknak, valamennyi középiskola tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak, folyó évi március hó 14-én 22,453. szám alatt a folyó tanév megnyújtására vonatkozólag saját hatásköre alá tartozó iskolákhoz intézett rendeletét, tudomásul vétel és alkalmazkodás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi április hó 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Különlenyomat a „Hivatalos Közlöny” 1920 március 26-iki 13-ik számából.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1920. évi 22,453. B. I. számú rendelete

az 1919—20. iskolai év tartamának megnyújtása tárgyában.

I.

1. Valamennyi állami, községi, társulati, magán- és izraelita elemi népiskolának s iparos- és kereskedő-tanonciskolának.

2. Valamennyi állami, községi t. a. kath., társulati, magán- és izraelita középfokú iskolának.

Az országos szénhiány s az országszerte dúló spanyoljárvány az idei iskolai évet tartamában nagyon megrövidítette s ezáltal nevelői és oktatói munkájában nagymértékben megbénította. Okvetlenül szükséges, hogy a mulasztásokat valamiképen pótoljuk. Erre legcélszerűbbnek mutatkozik az idei iskolai év tartamának megnyújtása. Evéghől az összes állami, községi, t. a. kath., társulati, magán- és izraelita iskolákra nézve a következőképen rendelkezem:

1. A városi elemi népiskolákban, iparos- és kereskedő-tanonciskolákban és valamennyi középfokú iskolában a tanításnak az évvégi összefoglalások beleértésével folyó év június hó 30-ig kell folynia.

2. Az évvégi intézkedések (például magánvizsgálatok, előzetes beírások és egyéb teendők) a július 1-től 7-ig terjedő időközben végzendők.

3. Az évvégi rendes vizsgálatokra nézve az egyes iskolafajok sajátos viszonyaihoz mért, később kiadandó rendeletben intézkedem.

4. Az évközi szünetekre nézve az iskolai év hátralévő részére a következőket rendelem:

a) Évközi szünetekül csak a legszigorúbb értelemben vett naptári ünnepek tekinthetők (pl. pünkösdkor csak pünkösd első és második napja). Nem vehető szünetnek június 8. s a hozzá hasonló eddig szokásos szünetek.

b) Az igazgatói, főigazgatói stb. szüneteket a jelen iskolai év hátralévő részére eltörlöm.

c) A húsvéti szünet a folyó évben április 1-én. nagyszünetként kezdődik s április 5-ig (húsvéthétfő) bezárólag tart: április 6-án rendes tanítás.

d) Iskolai, tanulmányi kirándulások csak a tanítás idejének esorbitása nélkül, tehát csak tanítási időn kívül rendezhetők.

e) Tanári értekezletek is csak tanítási időn kívül tarthatók.

f) Elkerülhetetlenül szükségessé váló szünetre nézve előzetes engedélyt az iskola közvetlen felügyelő-hatóságától kell kérni.

5. Utasítom az iskolák igazgatóit és tanítótestületeit, hogy az iskolai év hátralévő részében a tanulók számára szabadságot csak nagyon fontos okból adjanak; az igazolatlan mulasztások rendkívül szigorúan veendők s az igazolatlanul mulasztókkal szemben a legerélyesebben kell eljárni. Az igazolatlan mulasztásokról a mulasztások okaira való rávilágítással együtt az iskolai év végén a közvetlen felettes hatósághoz jelentés teendő. A még feldolgozatlan tanítási anyagot a testületek a megnyújtott tanítási időtartamhoz mérten arányosan osszák fel s a legbetegebb nevelői és oktatói munkával igyekezzenek az idei és az előző iskolai évek szörnyű mulasztásait pótolni.

Budapest, 1920 március hó 14.

II.

1. Valamennyi állami tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének.

2. Valamennyi tankerületi főigazgatónak.

3. A tanító-és tanítónőképzőintézetek szakfelügyelőségének

Az 1919—20. iskolai év tartamának megnyújtása tárgyában a hatásköröm alá tartozó iskolákhoz rende-

letet intéztem. Felhivom Cimedet, keressen módot e rendeletem pontos és szigorú végrehajtásának ellenőrzésére.

Budapest, 1920 március 14.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

805—1920. sz.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a vármegyei közigazgatási bizottságokhoz intézett rendeletét alább közlöm, s egyben felkérem Nagytiszteletűségedet, hogy a hatósága alá tartozó felekezeti tanerők ellen a proletárdiktatura alatti magatartásukból kifolyólag saját hatáskörében elrendelt fegyelmi eljárásoknak mielőbbi befejezése iránt intézkedni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920. évi április hó 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszternek valamennyi vármegyei és városi közigazgatási bizottsághoz intézett körrendeletének másolata:

A folyó évi február hó 29-én tartott minisztertanácsi határozat értelmében az állami tisztviselőknek és alkalmazottaknak a proletárdiktatura alatt tanúsított magatartásából kifolyólag folyamatban lévő igazoló és fegyelmi eljárásai folyó évi május hó 1-ig befejezendők.

Felhivom ennél fogva a Bizottságot, intézkedjék azonnal aziránt, hogy az óvónők, elemi iskolai tanítók, polgári iskolai tanárok és tanfelügyelőségi alkalmazottak ellen elrendelt igazoló és fegyelmi eljárások sürgősen lefolytassanak és a fenti határidőre a fegyelmi eljárások ítélettel befejeztessenek.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

919—1920. sz.

Valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi április hó 9-én, 103,579. szám alatt kelt leirata szerint, az elmúlt hónapokban a kommunista propaganda röpiratai, könyvei, képei, több helyen az iskolák ifjúsági könyvtáraiban is elhelyeztettek. Minthogy a legnagyobb részt bomlasztó célzatú művek a tanuló ifjúságnak nem valók, mert ez a kellő bírálatra nem képes és mert minden fajta irányzat s olvasmány a tanulók fejlődését veszélyeztető izgalmat okoz, utasítom az igazgatóságot, hogy az iskolában a testület két tagját bizza meg az ifjúsági könyvtárban esetleg elhelyezett minden kommunista és általában minden pártpolitikai röpirat és könyv kiselejtezésével. Az ifjúsági könyvtár leltáraiban az illető tételek törölnövel. A leltárszerinti sorrendben összegyűjtött könyveket, füzeteket, az igazgató személyesen nézze át és közvetlenül aztán személyes ellenőrzése alatt semmisíttesse meg. A kiselejtezett művekről pontos jegyzék készítenendő s az eljárásról szóló jelentéssel együtt hozzám felterjesztendő mielőbb.

Az elmúlt hónapok tanulságai és nemzetfenntartó feladataink is meg kívánják, hogy együttesen dolgozzunk a magyarság és a kultúra megóvása érdekében. E célt szolgálja jelen rendelkezés is.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi április hó 17.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

921—1920. sz.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A közéletbiztosítás céljából szükséges adatgyűjtés elrendelése tárgyában kiadott 2580—1920. M. E. számú rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1920. évi március hó 30-iki számában) 3 §-a szerint a számláló biztosok tennivalóival elsősorban az elemi népiskolai férfi tanítók bizandók meg.

Van szerencsém felkérni Nagytiszteletűségedet, méltóztassék saját hatáskörében intézkedni, hogy a tanítók ezen megbízatást hazafias kötelességnek tekintsék, s ezen néhány napi munkát — melyért külön díjazásban részesülnek — készséggel végezzék.

A m. kir. közéletbiztosítási miniszter úr közlése szerint a számláló biztosok díjazása a község belterületén történt felvételeknél háztartásonként, vagyis a kimutatás minden sora után 30 fillér, külteleken történt felvételeknél pedig soronként 60 fillér, 1 felvételi kimutatás lemásolásáért soronként külön 10 fillér jár.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920. évi április hó 17.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

836—1920. sz.

Körlevél.

valamennyi kebelbeli Nagytiszteletű Lelkeszi Hivatalnak.

A Vallás és Közoktatásügyi Miniszter Úrnak a belügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg kiadott 1348—920. eln. számú rendeletét alább közlöm azzal, hogy a rendelet 4. §-ában említett felülvizsgálat lefolytatása végett az ugyanazon szakasz második bekezdésében említett minden esetben a felterjesztés A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úrhoz címzetten, hivatalomhoz küldendő.

„A vallás- és közoktatásügyi és belügyi m. kir. miniszternek 1348—1920. V. K. eln. számú rendelete

az ügynevezett tanácsköztársaság alatt az állami anyakönyvi hivataloknak beszolgáltatott felekezeti anyakönyvek visszaszolgáltatása körül eljárás szabályozása tárgyában.

1. §.

Az állami anyakönyvi hivataloknál az ügynevezett tanácsköztársaság alatt összegyűjtött felekezeti anyakönyvek — amennyiben eddig még meg nem történt volna — jelen rendelet megjelenése után a felekezeti anyakönyvi hivataloknak haladéktalanul visszaadandók.

2. §.

Az 1895 október 1-je előtt közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekből kiállított kivonatok, valamint az ezekben előforduló téves anyakönyvi bejegyzések kiigazítása, nem különben az említett felekezeti anyakönyvekben nyilvántartott szülöttek utólagos házasságkötés által való törvényesítése körüli eljárás és általában a felekezeti anyakönyvvezetéssel összefüggő minden egyéb ügy tekintetében a felekezeti anyakönyvvezetésre vonatkozólag fennállott szabályok lépnek ismét érvénybe.

3. §.

Az úgynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvi ügyekben tett mindennemű intézkedés és az ily intézkedés alapján a felekezeti anyakönyvekben eszközölt mindennemű feljegyzés a felekezeti anyakönyvi ügyben illetékes felsőbb hatóság által felülvizsgálat alá vétetik.

4. §.

Az előbbi szakaszban említett felülvizsgálat lefolytatása végett az állami anyakönyvvezetők az úgynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvekben eszközölt bejegyzések eseteit összegyűjtve és kimutatásban foglalva az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi hivataloknak megküldeni tartoznak.

A felekezeti anyakönyvvezetők pedig a nekik így megküldött kimutatások alapján, valamint egyébként is tudomásukra jutott minden esetben, a közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekbe a tanácsköztársaság alatt eszközölt bejegyzéseket az ezen bejegyzések alapjául szolgáló intézkedésekkel, valamint a vonatkozó iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi ügyekben illetékes felsőbb hatóságnak felülvizsgálat végett felterjeszteni tartoznak.

Budapest, 1920. évi március hó 26.

Haller István s. k. Simonyi-Semadam Sándor s. k.*

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1920 április hó 19.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

945—1920. szám.

Valamennyi Iskola tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi ápril hó 9-én 32098 szám alatt a tanuló ifjúságnak az 1920—21. tanévre tankönyvekkel való ellátása tárgyában valamennyi tanügyi hatósághoz intézett rendeletét alkalmazkodás végett alább közlöm.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi ápril hó 26.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A magy. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől.

32098—1920. szám.

B. I.

Valamennyi tankerületi kir. főigazgatónak, valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének

tőjének a tanító és tanítónőképző-intézetek kir. szakfelügyelőségének, továbbá valamennyi állami, községi, társulati, magán és izraelita felső kereskedelmi iskola és kereskedelmi szaktanfolyam igazgatójának.

Tekintettel azokra a csaknem leküzdhetetlen nehézségekre, melyekkel a tankönyvek beszerzése jár, célszerűnek mutatkozik, hogy a jövő tanév tankönyv szükségleteiről már most gondoskodás történjék.

Evégből hívja fel Cimed a vezetése alatt álló intézetek igazgatóit és tantestületeit a következőkre:

1. Szólítsák fel már most az igazgatók és osztályfőkök intézetük tanulóit, hogy könyveiket (úgy a mostaniakat, mint az esetleg otthon heverő régebbi tankönyveket) a tanév végén szolgálatukba, s magyarázzák meg nekik, hogy ezzel nemcsak a köznek tesznek hasznót, hanem a maguk tankönyvszükségletének beszerzését is megkönnyítik.

A módos tanulóktól elvárható, hogy tankönyveiket ingyen adják át; a szegényeknek az átalány vagy más jótékony célú pénzek terhére utólagos visszatérítés kötelezettsége mellett méltányos megváltási díjat (pl. a bolti ár egyharmadát) fizethetnek az igazgatók, ha a tanulók szülei kívánják.

2. Az így összegyűjtött tankönyvekre a tanév elején főleg azok a tanulók tarthatnak igényt, akik elismerésként tudnak felmutatni a tanév végén beszolgáltatott tankönyvekről.

A kiosztásra kerülő könyvek csupán használatra adatnak ki s ezért használatdíj címen és karbantartási költségek fedezésére kötetenként mérsékelt díj szedhető. A tankönyvek vásárlására kölcsönvett összeg a használati díjakból fizetendő vissza.

3. A tankönyvek beszedését és kiosztását az osztályfőkök segítségével az igazgatók vagy helyetteseik végzik. Ott ahol rendszeresen működő ifjúsági könyvtár van, ezt a munkát az igazgató támogatásával ennek az intézménynek a szervei vállalják magukra.

4. Az ekként összegyűjtött könyvekből a 2. pont figyelembevételével mindenekelőtt a közalkalmazottak és hadirokkantak gyermekei s ezek között is a hadiárva és menekült részesítendők.

5. A tankönyvek beszedés után fertőtlenítenedők. A fertőtlenítést legcélszerűbb jól elzárt helyiségben kén-dioxid-dal végezni. Ha a fertőtlenítésnek ez a módja nehézségekbe ütközik, elegendő a könyveket külön-külön háztető módjára felállítani és a nyári szünet alatt szellős helyen tartani.

6. Az igazgatók a tankönyvjegyzékekben az intézetükben használatos tankönyveken kívül sorolják fel azokat az engedélyezett tankönyveket is, amelyek a szaktanárok, illetőleg tanítók véleménye szerint amazok mellett leginkább használhatók (pl. klaszikusok szövegei) hogy az előirtak hiányában a tanulók legalább ezeket beszerezhessék. Általában senkit sem kell kényszeríteni, hogy az intézetbe bevezetett könyvet szerezzen be, ha mással pótolhatja.

Elvárom, hogy a felsorolt irányelvek szemmel tartásával az igazgatók, tanárok és tanítók a tankönyvhiány enyhítésére kézséggel és buzgalommal fognak közreműködni.

Budapest, 1920. év április hó 9.

A miniszter helyett:

Imre Sándor
-államtitkár.

1079—1920. szám.

A középiskolák tekintetes igazgatóságainak.

A vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi április hó 17-én 104.096. szám alatt kelt leiratát szövegerinti szövegében azzal a felhívással adom ki alább, hogy az abban foglalt rendelkezések mindenkben pontosan megtartandók.

Tisztelettel

Debreczen, 1920. évi április hó 28.

Dr. Baltazár Dezső.

püspök.

A vallás- és közoktatásügyi Minisztertől.

104.096—1920. szám.

A háború folyamán nagy tanárhány állott be s a kényszerhelyzetben úgy az állam, mint egyéb iskola-fenntartók oklevélnélküli, szak- vagy csak alapvizsgá-lattal bíró tanárjelölteket alkalmaztak helyettes tanároknak. Ez a kényszer helyzet most megszűnt s a megszállott területekről ideözönlő tanárok nagy száma lehetővé teszi a megüresedett állásoknak okleveles tanerőkkel való betöltését. Tisztelettel kérem a főtiszt. püspökséget, méltóztassék intézkedni az iránt, hogy az egyházi főhatósága alá tartozó középiskolákban a jövő tanévtől kezdve alapvizsgás tanárjelöltek is a középiskolai törvény 30. § második bekezdése értelmében csak akkor, ha a pályázaton okleveles tanár nem jelentkeznek, vagy ha az illető szakvizsgás tanárjelölt ez évben már alkalmazásban állott. Ezekre vonatkozólag is érvényesítendő azonban a 30. § azon intézkedése, hogy ha három év lefolyása alatt oklevelet nem szereznek, állomásukon tovább meg nem hagyhatók. A mi a leányközépiskolákat illeti, azok tanerőit illetőleg is a jövő tanévtől kezdve szigorúan ragaszkodni kívánok a leányközépiskolai rendtartás 279—284 §-ihoz. Hangsúlyozni kívánom, hogy a tanárhány megszűntével a 101.003/1917. számú rendelet is hatályát veszti s leányközépiskolákban a jövőben tanítóképző intézeti tanári oklevéllel bírók csakis a lélektant és neveléstant taníthatják. Azok a tanítóképző intézeti tanári oklevéllel bírók azonban, akik jelenleg valamely leányközépiskolának rendes tanárai, szaktárgyaikat a jövőben is taníthatják.

A felsőkereskedelmi iskolai tanári képesítéssel bírók közül csakis a szorosán vett kereskedelmi szaktárgyakból képesítettek taníthatnak, azok is csak a felső kereskedelmi leányiskolákban.

A leánygimnáziumok középiskolai jellegének biztosítása céljából ragaszkodom ahoz, hogy a jövő tanévtől kezdve a leánygimnáziumok VII-VIII. osztályaiban minden tárgyat kizárólag szabályszerűen képesített tanárok tanítsanak. ennél fogva a polgári iskolai tanítónői képesítéssel bírók számára eddig adott olyan irányu engedélyeket, melyek szerint kivételesen a leánygimnázium felső osztályaiban is taníthatnak, hatályon kívül helyezem s a jövőben ilyen engedélyeket adni nem szándékozom.

Budapest, 1920. évi április hó 17-én.

Haller.

Debreczen város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.

**Most megjelent
könyvujdonságok !!!****Dr. Baltazár Dezső:
Isten dicsőségére a hazáért.**Templomi prédikáció
elő- és utóimádsággal! Ára 8 K**Dr. Baltazár Dezső:
„Az én hitvallásom“.**

Ára 12 K

**Dr. Körösi Kálmán:
Hit és Haza.**

Költemények Ára 10 K

**Kaphatók: a „MÉLIUSZ“ könyv-
kereskedésben Debreczen, Fe-
rencz József-ut 26. szám alatt.****Református zsoltárok
és imakönyvek****nagy választékban kaphatók**Debreczen szab. kir.
város és a Tiszántúli
Református Egyház-
ker. Könyvnyomda-
vállalat által alapított**„MÉLIUSZ“
könyvkereskedésben
DEBRECZEN,
Ferencz József-ut 26. sz.**